כיתה ט' | ספרות | שיעור 4 מתוך 4 | 45 דק'

ממלכתי וחמ"ד: מתאים לכיתה ט'. היצירות הנלמדות משתנות בין הזרמים ובין בתי הספר; בדקו את רשימת היצירות של בית הספר ושל הפיקוח בזרם שלכם.

מראית עין, גאווה וגורל: מטלת סיכום להגשה

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יזהו שלושה נושאים מרכזיים בסיפור: מראית עין מול מציאות, גאווה, וגורל ומקרה
- התלמידים יבססו פרשנות על ראיות מהסיפור, וישתמשו במושגים שלמדו: מספר, קונפליקט, נקודת מפנה, אפיון וסמל
- התלמידים יכתבו תשובה טיעונית ויגישו מטלת סיכום עם ציון

❓ השאלה הגדולה של היחידה

מה עלה למתילדה ביוקר יותר: המחרוזת שאבדה, או הרצון להיראות מישהי אחרת?

היום עונים עליה בכתב, במטלת הסיכום, ומשווים לתשובה מהשיעור הראשון.

📖 הסבר למורה

מראית עין מול מציאות: הסיפור כולו בנוי על הפער בין מה שנראה לבין מה שיש באמת: המחרוזת המזויפת, השמלה שעליה הלכו כל החסכונות, הנשף שבו מתילדה "נראית" כמו אחת מהעשירות. גם החברה העשירה חיה במראית עין: היא עונדת יהלומים מזויפים.

גאווה: מתילדה מתביישת בעוני שלה. הבושה מונעת ממנה ללכת לנשף בפרחים, גורמת לה לברוח במעיל הפשוט, ובעיקר מונעת מבני הזוג לספר לחברה את האמת. אפשר לקרוא את הסיפור כסיפור מוסר: הגאווה עולה ביוקר. אבל יש בה גם צד חיובי: בני הזוג משלמים כל פרנק, בכבוד ובגבורה.

גורל ומקרה: כבר במשפט הראשון מתילדה נולדה "כאילו בטעות של הגורל" (בתרגום חופשי), ואחרי עשר שנים היא חושבת: "כמה מעט צריך כדי לאבד אדם או להציל אותו!" (בתרגום חופשי). קריאה אחרת של הסיפור: זה לא עונש על גאווה, אלא אכזריות של המקרה. וקריאה שלישית: ביקורת על חברה שבה ערך האדם נמדד במה שהוא לובש. בשיעור מקבלים כל קריאה שנשענת על ראיות מהסיפור.

📋 מטלת הסיכום: מה מגישים

שתי גרסאות של אותה מטלה, שתיהן עם ניקוד (100 נקודות) ומחוון ציונים:

- **רמה מתקדמת**: מושגים (20 נק'), הבנה ופרשנות (40 נק'), וחיבור טיעוני של 12-15 שורות (40 נק').

- **גרסה עם תמיכה**: מחסן מילים, שאלות בחירה, משפטי פתיחה ופסקה מובנית, באותם שלושה חלקים.

מומלץ להתחיל את המטלה בכיתה ולהגיש בשיעור הבא. במחוון יש פירוט נקודות לכל סעיף ומחוון לחיבור.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: הסיפור בתרגום, שלושה ציטוטים על הלוח, מטלת הסיכום בשתי רמות

1. **פתיחה (5 דק'):** "קרוסלת ציטוטים": על הלוח שלושה ציטוטים מהסיפור (בתרגום חופשי). כל תלמיד ניגש ומסמן ליד איזה ציטוט הוא רוצה לעבוד.
2. **עבודה בקבוצות (15 דק'):** שלוש קבוצות, נושא לכל קבוצה: מראית עין, גאווה, גורל. כל קבוצה אוספת שלוש ראיות מהסיפור ומנסחת טענה אחת.
3. **הצגה (10 דק'):** כל קבוצה מציגה בדקה וחצי. המורה שואל: "זה עונש, זה מקרה, או זו ביקורת על החברה?"
4. **הסבר המטלה (5 דק'):** מסבירים את המטלה ואת מחוון החיבור (טענה, ראיות, הסבר, לשון). חוזרים לשאלה הגדולה מהשיעור הראשון.
5. **תחילת עבודה (10 דק'):** התלמידים מתחילים לעבוד על המטלה. מגישים בשיעור הבא.

💬 שאלות בשלוש רמות

הבנה (מה כתוב?)

1. איפה בסיפור מופיע הגורל? מצאו שני מקומות.
2. איפה הגאווה של מתילדה משנה את מה שקורה?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. האם הסיפור מעניש את מתילדה על גאוותה, או מראה כמה החיים אכזריים ומקריים? הביאו ראיה לכל צד.
2. למה מופאסאן נתן גם לחברה העשירה מחרוזת מזויפת? מה זה אומר על העולם של העשירים?

הערכה (מה דעתי?)

1. איפה אתם רואים היום "מחרוזות מזויפות", דברים שנראים יקרים וחשובים אבל אין מאחוריהם הרבה?

🏁 סיכום השיעור

"המחרוזת" הוא סיפור על הפער בין מה שנראה לבין מה שיש. חוזרים לשאלה הגדולה: מה עלה למתילדה ביוקר יותר, המחרוזת או הרצון להיראות מישהי אחרת? כל תלמיד משווה לתשובה שכתב בשיעור הראשון.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק שתי שורות:

1. התשובה שלי לשאלה הגדולה היום: _____
2. האם היא השתנתה מהשיעור הראשון? למה? _____

💡 הערות למורה

במטלה יש חיבור טיעוני. אין תשובה "נכונה" אחת: עונש על גאווה, אכזריות של הגורל וביקורת חברתית הן שלוש קריאות לגיטימיות. הציון ניתן על הטענה, הראיות וההסבר, לא על העמדה.

ציטוטים בתשובות התלמידים: לקבל ציטוט מהתרגום שבידי הכיתה, או תיאור מדויק של המקום בסיפור. אין להוריד נקודות על ניסוח שונה מהציטוטים שבחומרים, שהם בתרגום חופשי.

התאמות: הגרסה עם התמיכה שווה גם היא 100 נקודות, ואפשר לתת אותה לכל תלמיד שזקוק לה בלי לסמן אותו בכיתה.

📝 בדף העבודה

רמה מתקדמת: מטלת סיכום להגשה: מושגים, הבנה ופרשנות וחיבור טיעוני, 100 נקודות, עם מחוון ציונים מפורט.

גרסה עם תמיכה (רמה בסיסית): מחסן מילים, משפטי פתיחה, שאלות בחירה ופחות כתיבה, ומחוון משלה. לגרסה עם התמיכה.

מקורות

- Guy de Maupassant, "La Parure" (1884), המקור הצרפתי בנחלת הכלל, בוויקיטקסט הצרפתי: Contes du jour et de la nuit, 1885. הציטוטים בחומרים הם בתרגום חופשי שלנו מהמקור הזה.
- גי דה מופאסאן (ויקיפדיה)
- ספרות בחטיבת הביניים: אתר המפמ"ר במשרד החינוך

מחוון ציונים למורה

מחוון: מטלת סיכום להגשה: "המחרוזת"

1. ה · ג · א · ד · ב (4 נק' לכל התאמה נכונה).
2. שאלה: נדיבה, פותחת את תיבת התכשיטים ואומרת "בחרי". החזרה: קרירה, נוזפת שהמחרוזת הוחזרה מאוחר, ולא פותחת את הקופסה. הסוף: לא מזהה את מתילדה, נרגשת, אוחזת בידיה

ומספרת את האמת. מחוון: 2 נק' לכל רגע (6), מסקנה על הדמות (4): נדיבה אבל מרוחקת, חיה בעולם של מראית עין (גם היא ענדה זיוף), ובסוף מגלה רגש.

3. ציפייה: מתילדה ובעלה, וגם הקורא, בטוחים שהמחרוזת יקרה מאוד ושכל העבודה הייתה הכרחית (4). מציאות: המחרוזת הייתה מזויפת ושווה לכל היותר 500 פרנק; עשר שנים של סבל היו בגלל זיוף (4). שימוש נכון בשתי המילים (2).

4. גורל ומקרה (4): פרט קטן אחד, מחרוזת שנפלה בדרך, שינה חיים שלמים (6). לקבל גם: מראית עין מול מציאות, אם ההסבר מבוסס.

5. שתיהן חיו במראית עין (5): מתילדה ענדה תכשיט שלא היה שלה כדי להיראות עשירה, ומדאם פורסטייה ענדה יהלומים מזויפים שנראו אמיתיים. לקבל גם: לשתיהן חשוב איך הן נראות בעיני אחרים (5 על הסבר עם פרט).

6. מחוון החיבור (40): טענה ברורה בפתיחה (8); שתי ראיות מדויקות מהסיפור (8 לכל אחת, 16); הסבר שמקשר כל ראיה לטענה (8); שימוש נכון בשני מושגים לפחות (4); מבנה, לשון ומשפט סיכום (4). ראיות אפשריות: 1. הבושה בפרחים ובמעיל, ההחלטה לשתוק מול החברה. 2. "כאילו בטעות של הגורל" בפתיחה, "כמה מעט צריך" בסוף, המחרוזת שנפלה בדרך. 3. הנשים בפרוות, הנשף שבו כולם מעריצים את מי שנראית עשירה, החברה העשירה שעונדת זיוף. כל עמדה מתקבלת אם היא מבוססת.